

УДК 343.343.5

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.14>

А. В. Боровик

кандидат юридичних наук, доцент,
віце-президент з наукової роботи
Науково-дослідного інституту публічного права
<https://orcid.org/0000-0003-1834-404X>

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ

У статті здійснено дослідження загальних аспектів кримінально-правової характеристики самовільного залишення частини або місця служби. Підкреслено, що СЗЧ є одним із найпоширеніших військових правопорушень, що становлять особливу загрозу для боєздатності Збройних Сил України та військової дисципліни, особливо в умовах воєнного стану введеного в Україні в результаті повномасштабного вторгнення РФ на українські території. Зауважено, що СЗЧ регламентується ст. 407 КК України, яка містить диференціацію складів даного кримінального правопорушення на прості, кваліфіковані та особливо кваліфіковані з урахуванням таких обставин, як тривалість діяння та умови його вчинення (під час бойових дій чи воєнного стану). Визначено, що склад кримінального правопорушення у вигляді СЗЧ включає в себе об'єкт (родовий об'єкт – встановлений порядок несення та проходження служби, безпосередній об'єкт – суспільні відносини щодо порядку перебування військовослужбовцем у військовій частині або місці служби, вчинення в т.ч. за таких кваліфікуючих ознак, як тривалість відсутності, вчинення повторно протягом року та/або в особливих умовах військової служби), об'єктивну сторону (дії – самовільне залишення частини або місця служби, бездіяльність – нез'явлення вчасно на службу без поважних причин), суб'єкт (осудний військовослужбовець строкової служби та/або окрім строкової служби закріплений за конкретною військовою частиною чи місцем служби, де він виконує свої службові обов'язки) та суб'єктивну сторону (при визначенні суб'єктивної сторони СЗЧ важливо враховувати об'єктивну сторону кримінального правопорушення, оскільки, «самовільне залишення частини або місця служби» передбачає вину у формі прямого або непрямого умислу, а «нез'явлення вчасно на службу без поважних причин» може мати форму умислу або необережності). Обґрунтовано, що дослідження проблематики самовільного залишення частини свідчить про необхідність комплексного підходу до вдосконалення як законодавства, так і практики його застосування, що сприятиме зміцненню військової дисципліни, збереженню боєздатності Збройних Сил України та забезпеченню справедливого підходу до військовослужбовців у випадку вчинення ними такого кримінального правопорушення, як СЗЧ.

Ключові слова: кримінально-правова характеристика, самовільне залишення військової частини або місця служби, військової злочини, злочинність в армії, військова злочинність, злочинність в умовах воєнного стану, злочинність у військовій сфері, запобігання злочинності.

Постановка проблеми. В умовах російсько-української війни військові кримінальні правопорушення відмічаються особливою суспільною небезпекою, оскільки вони безпосередньо загрожують боєздатності Збройних Сил України, злагодженості дій військових формувань,

підривають бойову дисципліну, впливають на рівень морального стану та згуртованості військових підрозділів, а тому несуть особливу загрозу загальній безпеці держави. Зокрема, у відповідності до статистичних даних Офісу Генерального прокурора України кількість облікова-

них військових кримінальних правопорушень значно збільшилася, у порівняння із показниками «довоєнного» 2021 року. Так, у 2021 році загальна кількість облікованих військових кримінальних правопорушень склала 3037 (з них 2028 СЧЗ, що становить 66,7% від загальної кількості), у 2022 році – 13 766 (з них 6183 СЧЗ, що становить 44,9 % від загальної кількості), у 2023 році – 28 666 (з них 16 515 СЧЗ, що становить 57,6 % від загальної кількості), за період січень-жовтень 2024 року – 65 686 (з них 41 950 СЧЗ, що становить 63,8% від загальної кількості) [1]. Отже, як свідчить статистика СЧЗ складає значний відсоток від загальної кількості облікованих військових кримінальних правопорушень, що характеризує даний злочин як один із найпоширеніших та найнебезпечніших для підтримання боєздатності військових підрозділів і дотримання військової дисципліни та потребує посилення правових механізмів запобігання та протії СЧЗ.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблемних аспектів кримінально-правової характеристики самовільного залишення частини або місця служби присвятили свої праці такі науковці, як: А. Л. Замахін (самовільне залишення військової частини або місця служби в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці) [2], Н. В. Коломієць та Є. Ю. Лугина (аналіз об'єктивних і суб'єктивних ознак кримінально-правової характеристики самовільного залишення військової частини або місця служби) [3], О. В. Ободовський (теорія і практика військових кримінальних правопорушень) [4], Н. А. Орловська та Ю. П. Степанова (кримінально-правові ознаки і проблеми кваліфікації самовільного залишення військової частини або місця несення служби) [5] та ін. [15, с. 156].

Мета статті полягає у дослідженні загальних аспектів кримінально-правової характеристики самовільного залишення частини або місця служби.

Виклад основного матеріалу. Поняття та вичерпний перелік військових кримінальних правопорушень міститься у Розділі XIX Кримінального кодексу України, в якому одним із таких

кримінальних правопорушень є самовільне залишення військової частини або місця служби (далі – СЧЗ). У ст. 401 КК України закріплюється загальне поняття військових кримінальних правопорушень «військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів» [6]. Слід зауважити, що кваліфікація кримінального правопорушення як «військове» можливе за наявності наступних ознак: суспільно-небезпечне діяння яке посягає на порядок несення служби вчинене спеціальним суб'єктом (військовослужбовцем, військовозобов'язаним та резервістом під час проходження зборів) та визначене у відповідному розділі КК України.

Відповідно до ст. 407 КК України СЧЗ визначається, як «самовільне залишення військової частини або місця служби суб'єкта кримінального правопорушення, а також нез'явлення його вчасно без поважних причин на службу у разі звільнення з частини, призначення або переведення, нез'явлення з відрадження, відпустки або з лікувального закладу» [6]. Як зауважують Н. В. Коломієць та Є. Ю. Лугина частини ст. 407 КК України містять ознаки різних складів кримінального правопорушення у виді СЧЗ: прості склади (ч.1, 2 ст. 407 КК України), кваліфіковані склади (ч. 3 ст. 407 КК України), особливо кваліфіковані склади (ч. 4, 5 ст. 407 КК України) [3, с. 581]. В основу зауваженого розмежування складів кримінального правопорушення законодавець поклав такі ознаки як суб'єкт кримінального правопорушення, як тривалість діяння та особливі умови в яких вчинено таке діяння (в бойовій обстановці та/або в умовах воєнного стану). Слід зауважити, що якщо діяння не відповідає всім ознакам визначеним у ст. 407 КК України, але є схожим, то воно кваліфікується як адміністративне правопорушення у відповідності до ст. 172-11 Кодексу України про адміністративні правопорушення [7].

Склад кримінального правопорушення є ключовою юридичною категорією, яка дозволяє ідентифікувати діяння як злочинне, встановлюючи його відповідність критеріям, передбаченим кримінальним законодавством. У контексті аналізу складу кримінального правопорушення у виді СЗЧ, як сукупності зовнішніх ознак, розглянемо чотири його елементи: об'єкт (суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом і на які посягає кримінальне правопорушення), об'єктивну сторону (сукупність зовнішніх проявів злочинного діяння у фізичному світі), суб'єкт (зовнішня ознака суб'єкта полягає у встановленні конкретної особи, яка вчинила злочин) та суб'єктивну сторону (внутрішнє, психічне ставлення особи до вчиненого діяння та його наслідків) [16, с. 168].

В теорії кримінального права дещо суперечливим залишається питання визначення об'єктивних ознак СЗЧ. Так, до родового об'єкту СЗЧ відноситься «встановлений порядок несення та проходження служби», що відповідно закріплено у ч. 1 ст. 401 КК України (порядок несення та проходження військової служби – це сукупність правових норм, що регулюють діяльність військовослужбовців під час виконання ними службових обов'язків, а також умови та правила проходження військової служби на всіх її етапах, зокрема, порядок врегулює питання правового статусу військовослужбовців, організацію військової служби, етапи її проходження, дотримання військової дисципліни, притягнення до відповідальності та ін.) [18, с. 133].

Встановлення порядку несення та проходження військової служби регулюється системою нормативно-правових актів, які забезпечують правове визначення обов'язків, прав та відповідальності військовослужбовців. Основним законодавчим актом у цій сфері є Закон України «Про Збройні Сили України», який закладає правову основу функціонування Збройних Сил, визначає їх завдання, структуру та принципи діяльності [8]. Крім того, ключову роль у регулюванні порядку несення військової служби відіграють: Закон України «Про військовий обов'язок і вій-

ськову службу» (містить норми, які визначають порядок призову, проходження, звільнення з військової служби, регулюють питання контрактної служби, мобілізації та виконання військового обов'язку в запасі) [9], Дисциплінарний статут Збройних Сил України (закріплює правила військової дисципліни, порядок їх дотримання та відповідальність за порушення, регулює порядок застосування дисциплінарних стягнень до військовослужбовців) [10], Статути Збройних Сил України (наприклад, Статут внутрішньої служби Збройних Сил України визначає «загальні права та обов'язки військовослужбовців Збройних Сил України і їх взаємовідносини, обов'язки основних посадових осіб бригади (полку, корабля 1 і 2 рангу, окремого батальйону) та її підрозділів, правила внутрішнього порядку у військовій частині та її підрозділах» [11]), нормативно-правові акти Міністерства оборони України (містять деталізовані інструкції та накази щодо організації і забезпечення військової служби) [19, с. 188].

Для кваліфікації військового кримінального правопорушення за ст. 407 КК України як СЗЧ важливим є виокремлення безпосереднього об'єкту злочинного посягання. В теорії кримінального права виділяють різні підходи до розуміння безпосереднього об'єкту СЗЧ, які в основному пов'язані віднесенням до такого об'єкту суспільні відносини щодо порядку перебування військовослужбовцем у військовій частині або місці служби [9]. Проте, наприклад, О. В. Ободовській у своїй монографії «Військові кримінальні правопорушення: теорія і практика» зауважує, що безпосереднім об'єктом СЗЧ є «бойова готовність та боєздатність військової частини» [4], [20, с. 26].

Об'єктивна сторона СЗЧ визначена у ст. 407 КК України та проявляється у наступному: 1) дії (самовільне залишення частини або місця служби); 2) бездіяльність (нез'явлення вчасно на службу без поважних причин) [21, с. 103].

Слід зауважити, що для встановлення об'єктивної сторони злочину за ст. 407 КК України не обов'язково, щоб діяння спричинило негативні наслідки для військової частини чи боєздатності, сам факт само-

вільної відсутності військовослужбовця у встановлений час є достатньою підставою для кримінальної відповідальності.

Вчинення діяння, що складає об'єктивні сторони СЗЧ характеризується наступним:

1. Тривалістю, тобто вчиняється протягом певного періоду (понад 3 доби, але не більше місяця, понад 10 діб, але не більше місяця, понад один місяць). Важливим для кваліфікації діяння за відповідною частиною ст. 407 КК України є встановлення моменту обрахування тривалості відсутності у військовій частині чи у місці служби військовослужбовця. Так, окремі науковці визначають, що початком «самовільного залишення військової частини чи місця служби» є фактичне її/його залишення, а початком «нез'явлення без поважних причин» – момент закінчення встановленої тривалості правомірного перебування поза межами військової частини або місця служби. Проте, на думку А. Л. Замахіна більш вдалим та обґрунтованим є застосування початку обрахування таких строків з 00 годин 00 хв. наступного дня після фактичного залишення військової частини або місця служби чи неповернення до них без поважних причин, оскільки «вище наведена позиція є універсальною та ні яким чином не порушує законні права військовослужбовців» [2, с. 463].

2. Вчинено СЗЧ повторно протягом року.

3. В особливих умовах військової служби, а саме під час дії воєнного стану та/або в бойовій обстановці. У відповідності до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про воєнний стан» «воєнний стан це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження консти-

туційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [12]. В Україні за часів незалежності воєнний стан було введено двічі: 28.11.2018 в 10 областях України у зв'язку із нападом РФ на українські військові кораблі та 24.02.2024 у зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ на територію України. Бойова обстановка характеризується як стан військових частин та підрозділів під час здійснення тактичних дій з виконання бойових завдань на певній території у визначений проміжок часу. Проте, відсутність нормативно-закріпленого поняття «бойова обстановка» може призводити до неоднозначного розуміння його змістового наповнення і як наслідок – допущення помилок у правозастосовній діяльності [22, с. 18].

Суб'єкт СЗЧ наділений спеціальними ознаками, що визначають його особливий правовий статус:

- військовослужбовець (п. 9. Ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» визначає, що «військовослужбовці – особи, які проходять військову службу» та «до категорії військовослужбовців прирівнюються іноземці та особи без громадянства, які відповідно до закону проходять військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України» [6]);

- суб'єкт повинен бути закріплений за конкретною військовою частиною чи місцем служби, де він виконує свої службові обов'язки;

- особа повинна усвідомлювати характер своїх дій або бездіяльності, а також можливі наслідки.

Кваліфікаційне значення для конкретного правопорушення також має категорія військовослужбовця, так, відповідно до ч. 1 ст. 407 КК України – військовослужбовець строкової служби, ч. 2 ст. 407 КК України – військовослужбовець, окрім строкової служби, ч. 3-5 ст. 407 КК України – військовослужбовець без зазначеної категорії [3, с. 582].

Слід зауважити, що особи, які під час відсутності у військовій частині діяли за обставин крайньої необхідності, стану

афекту чи примусу (наприклад, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю), можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності за СЗЧ у порядку, передбаченому Кримінальним кодексом України [21, с. 110].

Суб'єктивна сторона є ключовим елементом для кваліфікації злочину, оскільки дозволяє відрізнити самовільне залишення місця служби від схожих, але менш суспільно небезпечних діянь (наприклад, дисциплінарного проступку), а встановлення умислу, мотиву та мети дозволяє визначити ступінь провини особи і, відповідно, міру покарання. Для визначення суб'єктивної сторони СЗЧ важливо врахувати об'єктивну сторону кримінального правопорушення, оскільки, «самовільне залишення частини або місця служби» передбачає вину у формі прямого або непрямого умислу, а «нез'явлення вчасно на службу без поважних причин» може мати форму умислу або необережності.

Слід зауважити, що у процесі застосування кримінально-правової норми, яка визначає відповідальність за самовільне залишення військової частини або нез'явлення на службу виникає низка проблем, що потребують детального розгляду, зокрема:

1. Як кваліфікувати дії особи, яка самовільно залишила військову частину або місце служби, тривалістю до трьох діб, але вчиняє такі дії систематично.

2. Зазвичай мотиви самовільного залишення служби можуть бути пов'язані з особистими обставинами (сімейні проблеми, психологічне навантаження), невдоволенням умовами служби, ухиленням від виконання службових обов'язків у бойових умовах та ін. У судовій практиці мотиви не завжди належним чином досліджуються, що призводить до одноманітного застосування санкцій, без урахування специфіки кожного випадку, особливо це стосується випадків, коли військовослужбовець залишає службу через погане ставлення з боку командирів або порушення його прав.

3. Законодавство передбачає суворішу кримінальну відповідальність за самовільне залишення частини в умовах воєнного стану чи під час бойових дій.

Проте тут виникають питання чи достатньо враховується психологічний стан військовослужбовців у бойових умовах та як кваліфікувати дії військовослужбовця, який залишив службу через небезпеку для життя, але без наміру ухилитися від військового обов'язку. Військова практика показує, що не всі випадки самовільного залишення частини мають однаковий рівень суспільної небезпеки, що вимагає диференціації підходів до кваліфікації таких діянь [22, с. 16].

4. Існує необхідність застосування замість виключно репресивного підходу до притягнення до кримінальної відповідальності за СЗЧ механізмів реабілітації, зокрема, надання психологічної допомоги та впровадження реабілітаційних програм для військовослужбовців, можливість звільнення від відповідальності за добровільне повернення до частини (залежно від обставин правопорушення), оцінка провини військовослужбовців з урахуванням їх стану здоров'я, зокрема посттравматичного синдрому.

5. В системі військового управління відсутні дієві механізми профілактики таких правопорушень, зокрема, відсутні ефективні програми підготовки командирів до роботи з підлеглими, спрямовані на зменшення конфліктів, не завжди надається необхідна підтримка військовослужбовцям, які перебувають у складних життєвих обставинах, недостатньо працюють психологи, які могли б запобігти ухиленню від служби та ін.

Висновки. СЗЧ є одним із найпоширеніших військових правопорушень, що становлять особливу загрозу для боєздатності Збройних Сил України та військової дисципліни, особливо в умовах воєнного стану введеного в Україні в результаті повномасштабного вторгнення РФ на українські території. СЗЧ регламентується ст. 407 КК України, яка містить диференціацію складів даного кримінального правопорушення на прості, кваліфіковані та особливо кваліфіковані з урахуванням таких обставин, як тривалість діяння та умови його вчинення (під час бойових дій чи воєнного стану). Склад кримінального правопорушення у вигляді СЗЧ включає в себе об'єкт (родовий об'єкт – встановлений

порядок несення та проходження служби, безпосередній об'єкт – суспільні відносини щодо порядку перебування військовослужбовцем у військовій частині або місці служби, вчинення в т.ч. за таких кваліфікуючих ознак, як тривалість відсутності, вчинення повторно протягом року та/або в особливих умовах військової служби), об'єктивну сторону (дії – самовільне залишення частини або місця служби, бездіяльність – нез'явлення вчасно на службу без поважних причин), суб'єкт (осудний військовослужбовець строкової служби та/або окрім строкової служби закріплений за конкретною військовою частиною чи місцем служби, де він виконує свої службові обов'язки) та суб'єктивну сторону (при визначенні суб'єктивної сторони СЗЧ важливо враховувати об'єктивну сторону кримінального правопорушення, оскільки, «самовільне залишення частини або місця служби» передбачає вину у формі прямого або непрямого умислу, а «нез'явлення вчасно на службу без поважних причин» може мати форму умислу або необережності). Дослідження проблематики самовільного залишення частини свідчить про необхідність комплексного підходу до вдосконалення як законодавства, так і практики його застосування, що сприятиме зміцненню військової дисципліни, збереженню боєздатності Збройних Сил України та забезпеченню справедливого підходу до військовослужбовців у випадку вчинення ними такого кримінального правопорушення, як СЗЧ.

Література:

1. Статистика. Офіційна веб-сторінка Офісу Генерального прокурора. URL: <https://new.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 11.11.24)
2. Замахін А.Л. Самовільне залишення військової частини або місця служби в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці. *Юридичний науковий електричний журнал*. № 11/2023. С. 462-464. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2023/112.pdf (дата звернення: 0.11.24)
3. Коломієць Н.В., Лугина Є.Ю. Кримінально-правова характеристика самовільного залишення військової частини або місця служби. Аналіз об'єктивних і суб'єктивних ознак. *Аналітично-порівняльне правознавство* [Електронне наукове видання]. 2024. № 2. С. 579-584. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/04/100.pdf> (дата звернення: 12.11.24)
4. Ободовський О.В. Військові кримінальні правопорушення: теорія і практика: монографія. Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Юридична література, 2023. 651 с.
5. Орловська Н.А., Степанова Ю.П. Самовільне залишення військової частини або місця несення служби: кримінально-правові ознаки і проблеми кваліфікації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 511–515.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2833> (дата звернення: 05.11.24)
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n3796> (дата звернення: 08.11.24)
8. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#top> (дата звернення: 24.10.24)
9. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 13.11.24)
10. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. № 551-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text> (дата звернення: 04.11.24)
11. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України 24.03.1999 р. № 548-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> (дата звернення: 14.11.24)
12. Про воєнний стан: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.11.24).
13. Дмитренко Н.А., Шкута О.О. Злочинність у Збройних Силах України: кримінологічна характеристика та запобігання: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 186 с. <https://dspace.oduvs.edu.ua/bitstreams/db467388-632a-4f75-9874-753c9a465f31/download>
14. Дезертирство в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспект : монографія / А.О. Кавун-

- ська, М.В. Корнієнко, О.О. Шкута. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. 212 с. <https://dspace.oduvs.edu.ua/bitstreams/709dee25-1201-4e68-ab35-9a1a07514d1e/download>
15. Свинаренко Ю.П. Шкута О.О. Нормативно-правове регулювання взаємодії оперативних підрозділів з органами дізнання та досудового слідства. *Правові новели* № 22. Т. 3/2024 С. 131–136. http://legalnovels.in.ua/journal/22-3_2024/23.pdf
16. Свинаренко Ю.П. Шкута О.О. Особливості взаємодії оперативних підрозділів з органами дізнання та досудового слідства. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2024 р., № 1 (83). Том 2. С.42–46. http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1-2_2024/9.pdf
17. Oleh Shkuta, Maksym Korniienko, Mykola Yankovyi (2022) Foreign experience of preventing military and economic crimes. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 8 № 4. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», (2022). P. 185–190 <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/1937/1946>
18. Shkuta O.O. Crimes in the Military Sphere: Reasons and Conditions *European Reforms Bulletin* № 2, 2020. С. 74–77. <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1845/1/74-77.pdf>
19. Shkuta, O., Leheza, Y., Telelym, I., Anosienkov, A., & Yaroshak, O. (2024). National Security in the Conditions of the Russia-Ukraine War: Legal Regulation and Islamic Law Perspectives. *Al-Ahkam*, 34(1), 99–120 <https://doi.org/10.21580/ahkam.2024.34.1.20413>
20. Shkuta, Oleh, Tarasenko, Oleksandr, Shvets, Dmytro. Legal Regulation of Access to Justice in Cases Related to the Protection of the Rights of Military Officers and Conscript During the Conditions of Martial State in Ukraine. *Law of Justice Journal*. 38 (2). 2024. 6–21. DOI: 10.5335/rjd.v38i2.15920
-

Borovyk A. General aspects of the criminal-legal characteristics of authorized leaving of a part or place of service

The article studies the general aspects of the criminal-legal characteristics of the unauthorized abandonment of a unit or place of service. It is emphasized that the SZCH is one of the most common military offenses that pose a special threat to the combat capability of the Armed Forces of Ukraine and military discipline, especially in the conditions of martial law introduced in Ukraine as a result of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukrainian territories. It is noted that the SZCH is regulated by Art. 407 of the Criminal Code of Ukraine, which contains a differentiation of the elements of this criminal offense into simple, qualified and especially qualified, taking into account such circumstances as the duration of the act and the conditions of its commission (during hostilities or martial law). It has been determined that the composition of a criminal offense in the form of a military service includes an object (generic object – the established procedure for carrying out and completing service, direct object – social relations regarding the procedure for a serviceman's stay in a military unit or place of service, commission of, among others, for such qualifying features as the duration of absence, repeated commission within a year and/or under special conditions of military service), the objective side (actions – unauthorized leaving of the unit or place of service, inaction – failure to appear on time for service without good reason), the subject (a convicted military serviceman of conscription and/or, in addition to conscription, assigned to a specific military unit or place of service, where he performs his official duties) and the subjective side (when determining the subjective side of the SZCH, it is important to take into account the objective side of the criminal offense, since "unauthorized leaving of the unit or place of service" implies guilt in the form of direct or indirect intent, and "failure to appear on time for service without good reason" can take the form of intent or negligence). It is substantiated that the study of the issue of desertion from a unit indicates the need for a comprehensive approach to improving both legislation and the practice of its application, which will contribute to strengthening military discipline, maintaining the combat capability of the Armed Forces of Ukraine and ensuring a fair approach to servicemen in the event of their committing such a criminal offense as desertion.

Key words: criminal law characteristics, unauthorized leaving of a military unit or place of service, military crimes, crime in the army, military crime, crime under martial law, crime in the military sphere, crime prevention.